

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ข้อมูล ณ วันที่ ๒๔ เดือน กรกฎาคม พ.ศ ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายสุนัน นิตยรัตน์

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๓ ม.๑๓ ต.พนม อ.พนม จ. สุราษฎร์ธานี

โทรศัพท์ ๐๘๗๘๘๒๔๕๙๖

เกิด พ.ศ. ๒๕๑๐

ปัจจุบันอายุ ๕๘ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา ประถมศึกษา

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๒๒๘,๕๐๐ บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ดินปลูก

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๑ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย แปลงปาล์มน้ำมัน หมู่ที่ ๑๓ ตำบลพนม อำเภอพนม
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๖ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. ฐานเรียนรู้ เรื่อง การปลูกทุเรียนและการบำรุงดูแลสวนทุเรียน

๒. ฐานเรียนรู้ เรื่อง การประมง

๓. ฐานเรียนรู้ เรื่อง การทำปุ๋ยหมักพระราชทาน

๔. ฐานเรียนรู้ เรื่อง การจัดทำบัญชีครัวเรือน

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑.๑ การปลูกทุเรียนและการบำรุงดูแลสวนทุเรียน

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๒.๑ การทำปุ๋ยหมักพระราชทาน

๔.๒.๒ การจัดทำบัญชีครัวเรือน

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. อาชีพเสริมเพิ่มรายได้

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา
และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

๑. ต้นแบบต้นทุนอาชีพปลูกปาล์มน้ำมัน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อยกระดับคุณภาพผลผลิตทางการเกษตรสามารถลดต้นทุนการผลิตปาล์มน้ำมัน
๒. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมัน
๓. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

เนื้อหาในการถ่ายทอดความรู้

๑. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคุณภาพผลผลิต
๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผลผลิต เช่น พันธุ์พืช วิธีการดูแล การเก็บเกี่ยว

แนวทางการพัฒนาคุณภาพผลผลิต

๑. การเลือกพันธุ์ที่เหมาะสม
๒. การจัดการดินและน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ
๓. การใช้สารอินทรีย์หรือสารชีวภาพทดแทนสารเคมี
๔. เทคนิคการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว
๕. การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ระบบมาตรฐาน
๖. การจัดทำเอกสารประกอบ เช่น บันทึกแปลง การใช้ปุ๋ย/ยา
๗. การติดต่อขอรับการรับรอง

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้

๑. การบรรยาย
๒. เอกสาร แผ่นป้าย

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

๑. ติดต่อประสานงานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้มาสนับสนุนวิชาการและปัจจัยทางการเกษตร โดยการใช้การมีความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภายใน และภายนอกหน่วยงาน

๒. คณะกรรมการต่างๆ ที่แต่งตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้ให้ความร่วมมือและบูรณาการการทำงานเป็นอย่างดี ทุกหน่วยงานให้ความร่วมมือในการดำเนินงานขับเคลื่อน ศพก. ตั้งแต่การวิเคราะห์ศักยภาพของ ศพก. การกำหนดแนวทางการ พัฒนาและแผนการดำเนินงานของ ศพก. รวมทั้งการให้บริการต่างๆ ของ ศพก. ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะมีการบูรณาการการทำงานที่แตกต่างกันไป ตามบทบาทและภารกิจของหน่วยงานนั้นๆ ซึ่งนอกจากคณะกรรมการดังกล่าวแล้วยังมีหน่วยงานจากภายนอกที่ไม่ใช่หน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เข้ามาร่วมบูรณาการการทำงานและให้ความรู้ภายใน ศพก. อีกด้วย เช่น กระทรวงพาณิชย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) องค์กรปกครองท้องถิ่น (อปท) เป็นต้น ซึ่งผลสำเร็จจากการบูรณาการการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการต่างๆ

และหน่วยงานภาคี ส่งผลให้ ศพก. มีการขับเคลื่อนการดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง มีความเข้มแข็ง และเห็นผลเป็นรูปธรรมสามารถ เป็นแหล่งเรียนรู้และให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรในพื้นที่ได้

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

ดำเนินการจัดทำแผนร่วมกับคณะกรรมการ ศพก และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอพนม ในการร่วมกันวิเคราะห์จัดทำแผน ศพก.

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

การทำเกษตรส่วนใหญ่ของอำเภอพนมเป็นการปลูกปาล์มน้ำมันแบบธรรมชาติ โดยไม่ได้มีหลักวิชาการที่ถูกต้องมาใช้ เพื่อเป็นการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต ให้กับเกษตรกรในพื้นที่เท่าที่ควร จึงได้มีการรวบรวมและหาความรู้จากหน่วยงานภาคีเครือข่ายไว้ที่ศูนย์ เพื่อเป็นศูนย์รวมแหล่งข้อมูลความรู้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ได้เข้ามาศึกษา ค้นคว้าข้อมูล นำไปใช้ในแปลงของตัวเอง ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้และผลผลิตให้กับเกษตรกรในพื้นที่มากขึ้น

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

๑. ผลผลิตทางการเกษตรไม่สม่ำเสมอและคุณภาพต่ำ เกษตรกรส่วนใหญ่ยังใช้วิธีดั้งเดิม ขาดความรู้เรื่องการจัดการดิน น้ำ ปุ๋ย และศัตรูพืช ทำให้ผลผลิตไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐาน ส่งผลให้ขายไม่ได้ราคา การนำหลักวิชาการและเทคโนโลยีมาใช้ช่วยให้สามารถควบคุมคุณภาพผลผลิตให้สม่ำเสมอและได้มาตรฐาน

๒. ต้นทุนการผลิตสูง แต่รายได้ต่ำ การใช้ปุ๋ย สารเคมี และแรงงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ต้นทุนสูง แต่ผลผลิตและราคาขายไม่คุ้มทุน การนำเทคโนโลยี เช่น ระบบน้ำอัจฉริยะ เครื่องจักรกลเกษตร และแอปพลิเคชันวิเคราะห์ข้อมูลช่วยลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

๓. ความผันผวนของสภาพอากาศและภัยธรรมชาติภาวะโลกร้อนทำให้เกิดภัยแล้ง น้ำท่วม และโรคพืชมากขึ้น เกษตรกรขาดเครื่องมือในการคาดการณ์และรับมือ การใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบพยากรณ์อากาศ แอปพลิเคชันความเสี่ยง และการจัดการฟาร์มอย่างแม่นยำ ช่วยให้เกษตรกรรับมือได้ดีขึ้น

๔. ขาดการเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ที่ถูกต้อง เกษตรกรบางรายยังไม่มีโอกาสเข้าถึงแหล่งความรู้ด้านวิชาการขาดแนวทางที่ถูกต้องในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม ศูนย์เรียนรู้ฯ ทำหน้าที่เป็นแหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวิชาการและเทคโนโลยีแบบเข้าใจง่าย ให้เกษตรกรเรียนรู้จริง

๕. การเปลี่ยนแปลงด้านตลาดและความต้องการของผู้บริโภคผู้บริโภคยุคใหม่ให้ความสำคัญกับคุณภาพ ความปลอดภัย และความยั่งยืน เกษตรกรจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับแนวโน้มตลาด การใช้เทคโนโลยีติดตามตลาด การวางแผนการผลิตให้ตรงตามความต้องการ และการสร้างแบรนด์สินค้าเกษตรช่วยเพิ่มมูลค่าได้

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

๑. ผลผลิตทางการเกษตรไม่สม่ำเสมอและคุณภาพต่ำ เกษตรกรส่วนใหญ่ยังใช้วิธีดั้งเดิม ขาดความรู้เรื่องการจัดการดิน น้ำ ปุ๋ย และศัตรูพืช ทำให้ผลผลิตไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐาน ส่งผลให้ขายไม่ได้ราคา การนำหลักวิชาการและเทคโนโลยีมาใช้ช่วยให้สามารถควบคุมคุณภาพผลผลิตให้สม่ำเสมอและได้มาตรฐาน

๒. ต้นทุนการผลิตสูง แต่รายได้ต่ำ การใช้ปุ๋ย สารเคมี และแรงงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ต้นทุนสูง แต่ผลผลิตและราคาขายไม่คุ้มทุน การนำเทคโนโลยี เช่น ระบบน้ำอัจฉริยะ เครื่องจักรกลเกษตร และแอปพลิเคชันวิเคราะห์ข้อมูลช่วยลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ในฐานการเรียนรู้การใช้ระบบน้ำอัจฉริยะ

๓. ขาดการเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ที่ถูกต้อง เกษตรกรบางรายยังไม่มีโอกาสเข้าถึงแหล่งความรู้ด้านวิชาการขาดแนวทางที่ถูกต้องในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม ศูนย์เรียนรู้ฯ ทำหน้าที่เป็นแหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวิชาการและเทคโนโลยีแบบเข้าใจง่าย ให้เกษตรกรเรียนรู้จริง

๑) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

๑. วิเคราะห์สภาพพื้นที่และปัญหาของเกษตรกร เช่น ปัญหาดินเสื่อม การใช้น้ำสิ้นเปลือง

๒. คัดเลือกเทคโนโลยี/นวัตกรรมที่เหมาะสม เช่น ระบบน้ำอัจฉริยะ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับชีว

ภัณฑ์

๓. จัดทำแปลงต้นแบบ/ฐานเรียนรู้ จัดทำเป็นพื้นที่ตัวอย่างให้เกษตรกรได้เห็นผลจริง

๔. จัดอบรม ถ่ายทอดความรู้ และให้เกษตรกรมีส่วนร่วมลงมือทำ

๕. ใช้การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ควบคู่กับเอกสารคู่มือ

๒) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

เก็บตัวอย่างดินจากแปลงปลูกอย่างถูกวิธี และส่งตัวอย่างดินตรวจวิเคราะห์กับสำนักงานเกษตรอำเภอพนม และกรมพัฒนาที่ดิน เมื่อได้รับคำแนะนำในการใช้ปุ๋ยตามค่าที่ตรวจได้ เช่น แนะนำสูตรปุ๋ย, อัตราการใส่, ช่วงเวลาและวิธีการใส่ปุ๋ยที่เหมาะสมกับพืชเป้าหมาย ดำเนินการใส่ปุ๋ยตามคำแนะนำ ปรับค่า pH หากดินเป็นกรดจัด เช่น เติมน้ำปูนขาวตามคำแนะนำ ติดตามผลและปรับปรุงต่อเนื่อง

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๒.....ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) ปาล์ม พื้นที่ปลูกจำนวน ๓๐ (ไร่-งาน-วา)

๑.๒) ทุเรียน พื้นที่ปลูกจำนวน ๑ (ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๑.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) ปลานิล จำนวน ๕๐๐ ตัว

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้าปาล์มน้ำมัน ต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ค่าตัดหญ้า เป็นเงิน ๔๐๐ บาท/ไร่

๑.๒) ค่าเก็บเกี่ยวผลผลิต เป็นเงิน ๘๐๐ บาท/ไร่

๑.๓) ค่าปุ๋ย เป็นเงิน ๑,๖๐๐ บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต ๒,๘๐๐ บาท/ไร่

รายได้ ๑๙,๕๐๐ บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ดินปลูก

เฉลี่ยรายได้วันละ ๓๐๐ บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ -

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ - บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ปาล์มน้ำมัน

เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๑๙,๕๐๐ บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ทุเรียน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

เฉลี่ยรายได้ปีละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง

๑. ได้รับโอกาสในการเรียนรู้เพิ่มเติมจากหน่วยงานวิชาการ ทั้งในด้านวิชาการเกษตร เทคโนโลยี และการบริหารจัดการ

๒. ได้พัฒนาทักษะในการเป็น ผู้นำการถ่ายทอดความรู้ และการสื่อสารกับชุมชน

๓. ภูมิใจที่ได้เป็นต้นแบบและเป็นที่พึ่งให้กับเกษตรกรในพื้นที่

๔. ได้รับการยอมรับและความเชื่อมั่นจากชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ

๕. สามารถปรับปรุงการเกษตรของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งด้านผลผลิต คุณภาพ และรายได้

ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรรายอื่น

๑. ได้รับองค์ความรู้ที่ถูกต้องและทันสมัย ผ่านแปลงเรียนรู้ กิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยี และการลงมือปฏิบัติจริง

๒. สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในแปลงของตนเอง เพื่อ ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และคุณภาพสินค้า

๓. เข้าใจหลักการผลิตที่ปลอดภัย

๔. เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ง่าย ไม่ต้องเดินทางไกลหรือเสียค่าใช้จ่าย

๕. มีโอกาสรวมกลุ่มกันพัฒนาอาชีพ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้และการตลาดร่วมกัน

ประโยชน์ที่เกิดกับที่ให้กับชุมชน

๑. ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรที่เป็นของชุมชนเอง สร้างความยั่งยืนในการพัฒนา

๒. เกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจในระดับชุมชน เช่น รายได้เกษตรกรเพิ่มขึ้น ลดหนี้สิน

๓. ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้นจากการร่วมเรียนรู้และลงมือทำ

๔. ลดการใช้สารเคมี ส่งผลให้สภาพแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น ทั้งดิน น้ำ และสุขภาพของคนในพื้นที่

๕. เปิดโอกาสให้เยาวชนหรือคนรุ่นใหม่สนใจกลับมาเป็นเกษตรกร ด้วยแนวคิดที่ทันสมัยและยั่งยืน

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

การนำ BCG Model มาใช้ใน ศพก. ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอพนม มีแปลงเรียนรู้การปลูกปาล์มน้ำมัน มีกิจกรรมการทำปุ๋ยคุณภาพสูง น้ำหมักชีวภาพ เป็นการนำวัสดุเหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์ เช่น ขุยมะพร้าว กากน้ำตาล ชีไก่อ ยูเรีย ใช้ในแปลงปลูก

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

ช่วยลดสารตกค้างในดินและน้ำ ไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำและระบบนิเวศ มีบริหารจัดการน้ำอย่างรู้คุณค่าลดการใช้น้ำเกินความจำเป็น และช่วยป้องกันปัญหาการชะล้างหน้าดิน สร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่การเก็บน้ำฝนไว้ใช้ อนุรักษ์ดินและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน ส่งเสริมการปลูกพืชคลุมดิน การใช้ปุ๋ยพืชสด และช่วยฟื้นฟูดินหรือวัตถุในดิน มีการส่งเสริมการปลูกพืชผสมผสาน รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุก ระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ให้ดำเนินไปในทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิบัติร่วมกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการกระทำใด ๆ ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่าง

รวดเร็ว ศพก.ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยปฏิบัติในการดำรงชีวิตเพื่อให้คนในชุมชนได้นำไปปฏิบัติตาม โดยเริ่มจากการรวมกลุ่มของคนในชุมชนที่มีเป้าหมายเดียวกัน ซึ่ง ศพก. เป็นศูนย์เรียนรู้ประเภทศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน โดยมีแนวทางในการพัฒนา ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านลดต้นทุนการผลิต และการเก็บเกี่ยวที่มีคุณภาพ เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการใช้ปัจจัยการผลิต สร้างฐานเรียนรู้เพิ่มเติมองค์ความรู้ จึงทำให้เกิดการศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปปฏิบัติตาม ทำให้คนในชุมชนทำการเกษตรแบบยั่งยืนได้

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ศพก. อำเภอพนม เป็นแหล่งเรียนรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร พืชหลักเป็นปาล์มน้ำมัน มีการเชื่อมโยงเครือข่าย เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาต่อยอดกิจกรรมทางการเกษตรในแต่ละตำบล รวมไปถึงการศึกษาเรียนรู้ แลกเปลี่ยนกิจกรรม ระหว่างศพก. จึงทำให้กิจกรรมที่ดำเนินการของ ศพก. มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนการผลิต การปรับปรุงบำรุงดิน ซึ่งการมีเครือข่าย ศพก. ยังทำให้เกษตรกรเข้าถึงความช่วยเหลือจากหลายๆ หน่วยงาน เช่น กรมพัฒนาที่ดิน กรมประมง กรมปศุสัตว์ เป็นต้น การรวมกลุ่ม ศพก. เครือข่าย เกิดผลดีแก่เกษตรกรอย่างมากทั้งในเรื่องของการดำเนินชีวิต การเสียสละ การมีส่วนร่วม ตามแบบของศาสตร์พระราชา ที่เน้นการพัฒนาที่มุ่งสร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ตลอดจนสร้างความสุขแบบยั่งยืน

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

ศพก. ทำหน้าที่เป็นจุดศูนย์กลางในการให้คำปรึกษา แก้ไข และสนับสนุนเกษตรกรในพื้นที่ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และลดความเสี่ยงจากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในภาคการเกษตร เช่น ปัญหาด้านโรคพืช แมลงศัตรูพืช และศัตรูพืชชนิดใหม่ ปัญหาเกี่ยวกับดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อม ปัญหาภัยแล้ง อุทกภัย หรือสภาพอากาศแปรปรวน ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ หรือไม่มีตลาดรองรับ และปัญหาด้านการจัดการฟาร์ม หรือการใช้เทคโนโลยีไม่เหมาะสม การเป็นที่ปรึกษาให้กับเกษตรกร เกษตรกรต้นแบบจะทำหน้าที่เป็น "พี่เลี้ยง" หรือ "ที่ปรึกษา" โดยมีลักษณะงาน เช่น ให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความต้องการของเกษตรกรรายบุคคล ถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสม เช่น การปลูกพืชตามหลักการเกษตรแม่นยำ การใช้ปุ๋ยอย่างประหยัด การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

ให้ข้อมูลข่าวสารด้านเกษตร เช่น ราคาสินค้าเกษตร ตลาด หรือมาตรการช่วยเหลือจากรัฐ ส่งต่อหรือประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อปัญหาย่นนอกเหนือขอบเขตความรับผิดชอบของ ศพก. และการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่ ศพก. มีบทบาทในการรับฟังและรับเรื่องร้องเรียนจากเกษตรกรในพื้นที่ โดยทำหน้าที่เป็น “จุดรับเรื่อง” และดำเนินการเบื้องต้น เช่น บันทึกข้อมูลปัญหาและข้อร้องเรียนของเกษตรกร วิเคราะห์เบื้องต้นว่าเป็นเรื่องเร่งด่วนหรือไม่ ดำเนินการประสานงานหรือส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด, สหกรณ์, ธ.ก.ส. หรือหน่วยงานอื่น ๆ ติดตามผลการดำเนินการ เพื่อรายงานให้เกษตรกรทราบ

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร ศพก. ทำหน้าที่เป็น ศูนย์กลางการกระจายข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร ที่จำเป็นต่อการวางแผนและดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ข้อมูลสถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตร เช่น ปริมาณผลผลิต แนวโน้มการผลิต ข้อมูลตลาดและราคาสินค้าเกษตร เช่น

ราคากลาง ราคาประเมิน แนวโน้มตลาด ข้อมูลภัยธรรมชาติและการเตือนภัยล่วงหน้า เช่น ภัยแล้ง อุทกภัย โรคพืชระบาด นโยบายและมาตรการภาครัฐ เช่น การช่วยเหลือเกษตรกร โครงการสนับสนุนจากรัฐ ข้อมูลจากหน่วยงานภาคี เช่น ธ.ก.ส. สหกรณ์ กรมพัฒนาที่ดิน กรมชลประทาน ศพก.จะเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อที่หลากหลาย เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ เอกสาร แผ่นพับ กลุ่มไลน์เกษตรกร และเฟซบุ๊ก การให้บริการด้านวิชาการเกษตร ศพก. ยังทำหน้าที่ในการ ถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตร ที่ถูกต้อง ทันสมัย และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อให้เกษตรกรสามารถพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต โดยมีการบริการด้านวิชาการ เช่น: การจัดฝึกอบรม/สัมมนา/การสาธิต ด้านเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เช่น กลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ การเรียนรู้แบบแปลงต้นแบบ การเผยแพร่องค์ความรู้จากแปลงเรียนรู้ เช่น แปลงเรียนรู้เรื่องการปลูกพืชผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ ฯลฯ ให้คำปรึกษาเชิงวิชาการ ทั้งด้านพืช สัตว์ ประมง และการใช้ทรัพยากร อย่างยั่งยืน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เช่น การใช้โดรนเพื่อการเกษตร แอปฯ วิเคราะห์ดิน ระบบน้ำอัจฉริยะ

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติต่ออย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอพนม มีการนำภูมิปัญญาและนวัตกรรมมาปรับใช้ โดยมีการทำปุ๋ยหมักอินทรีย์คุณภาพสูงสูตรของพัฒนาที่ดิน การเลี้ยงปลาในบ่อลอย เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่สามารถมาเรียนรู้ และนำไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่
นายสุนัน นิตยรัตน์ เกษตรกรต้นแบบ มีส่วนร่วมพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน และหน่วยงานในพื้นที่ เช่น การจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ เป็นการเผยแพร่สร้างการรับรู้การทำเกษตร เทคโนโลยีใหม่ๆ ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ การเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรให้กับเกษตรกรในพื้นที่ และการเป็นหมอดินอาสา ของกรมพัฒนาที่ดิน เพื่อช่วยแก้ปัญหา ถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดดินและปุ๋ยให้กับเกษตรกรในพื้นที่

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

การเชื่อมโยงเครือข่าย ศพก. ในอำเภอ และต่างพื้นที่ โดยมีการสร้างเครือข่ายในการดำเนินงาน เครือข่ายด้านการผลิต เครือข่ายด้านองค์ความรู้ เครือข่ายด้านการตลาด และด้านอื่น ๆ

นายสุนัน นิตยรัตน์ เกษตรกรต้นแบบ ได้มีการเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการแปลงใหญ่ ศพก. ระดับจังหวัด ร่วมกับเครือข่ายแปลงใหญ่ ศพก. จากอำเภออื่นๆ ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ปัญหา กำหนดแนวทางในการดำเนินงานของ ศพก. สร้างเครือข่ายในการทำงานกับอำเภออื่นๆ

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน
ความภาคภูมิใจอย่างยิ่ง ที่ได้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรกรรมในระดับชุมชน

อย่างเป็นรูปธรรม ศพก. เปรียบเสมือนศูนย์กลางของการเรียนรู้ การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตร และเป็นพื้นที่แห่งความหวังของเกษตรกรในพื้นที่ ที่สามารถเข้ามารับข้อมูลข่าวสาร คำปรึกษา ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาตนเองและการผลิตสินค้าเกษตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ความภาคภูมิใจไม่ได้อยู่เพียงแค่ในผลงานหรือกิจกรรมที่ดำเนินการเท่านั้น แต่อยู่ในรอยยิ้มของเกษตรกรที่สามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง อยู่ในการเปลี่ยนแปลงของวิถีคิดและการทำเกษตรอย่างยั่งยืน และอยู่ในความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน ที่การพัฒนาอาชีพการเกษตรด้วยตนเองอย่างเข้มแข็ง การได้เป็นส่วนหนึ่งของ ศพก. ทำให้ตระหนักว่าการพัฒนาประเทศต้องเริ่มจากการพัฒนาคน พัฒนาชุมชน และการเกษตรที่ยั่งยืนคือรากฐานที่สำคัญของวิถีชีวิตไทย ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ เราจะสานต่อบทบาทของ ศพก. ให้เป็น “แหล่งเรียนรู้เพื่อชุมชน” อย่างแท้จริง และเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคการเกษตรอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

การได้ทำหน้าที่เป็นผู้นำ ร่วมพัฒนาท้องถิ่น สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การเป็นแบบอย่างที่ดี การรับฟังความคิดเห็นของเกษตรกร และการร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างมีส่วนร่วม การได้เห็นความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นในชุมชน ได้เห็นสมาชิกในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจและเป็นแรงผลักดันให้ข้าพเจ้ามุ่งมั่นพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

การได้เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรกรรมในชุมชน ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน เสียสละเวลาและแรงกายแรงใจเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรม ถ่ายทอดองค์ความรู้ ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ และให้คำปรึกษาแก่พี่น้องเกษตรกรในพื้นที่ โดยมีได้หวังผลตอบแทนส่วนตัว หากแต่ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ความเข้าใจในปัญหาและความต้องการของเกษตรกร ตลอดจนเล็งเห็นความสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในระยะยาว การได้เห็นชุมชนมีการพัฒนา เกษตรกรมีความรู้และสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงการผลิตได้นั้น ถือเป็นรางวัลที่มีคุณค่าทางใจอย่างยิ่ง

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

การเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้และเป็นที่พึ่งของเกษตรกรในชุมชน ศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ของอำเภออย่างแท้จริง

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

นางสาวมณีนุช ทิพย์ชิต	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
นางนิลุบล ศยามล	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
นายเมธาชาณ ประทีปรัตน์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

แบบสัมภาษณ์ และการตรวจสอบข้อมูลการถอดบทเรียนให้เป็นไปตามหลักวิชาการ

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ควรให้ผู้นำชุมชน คณะกรรมการ ศพก. ตัวแทนเกษตรกร ผู้รับผิดชอบงาน ศพก. ระดับจังหวัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการถอดบทเรียน